

Дякуємо в листопаді, обдаровуємо в грудні

продовження

104

КОВЧЕГ

ДВОМІСЯЧНИЙ ВИХОВНИЙ КУРС для українських воєнних сиріт з Європи у Стратфорді, Н. Й.

За благословенням Іх Ексцеленції Кир Константина Богачевського Український Католицький Комітет у Стемфорді під головуванням Кир Амвроса влаштував в Українсько-Католицькій Оселі в Стратфорді, Н. Й., "Дво-місячний Виховний Курс для українських хлопців — воєнних сиріт з Європи," при допомозі і співпраці Впр. о. Романа Лободича, пана професора Николи Мельника, і пана Шарого.

Хто інтересується долею наших воєнних сиріт, той зрозуміє вповні велику вагу опіки над воєнними сиротами. Іде тут не тільки про забезпечення їхньої матеріальної потреби, але і про духові справи. Ця молодь переживає трагедію, з якої, мабуть, і вона сама не здає собі справи, бо не може зясувати собі свого положення. Коли візьмемо до уваги, що ті сироти залишилися від 10-го року до 18-20-го року свого життя без опіки батьків, школи і суспільства, тоді кожний зрозуміє суть цієї трагедії, — майже десять найважливіших літ юності пройшло без науки шкільної і без рідного виховання! І

Ваканційна Оселя в Стратфорді. Там перебували під час літа українські сироти.

Чисельні прохання українських скитальців в Європі допомогти їм харчовими продуктами та в переселенні до Америки зростали з кожним днем. Український Католицький Допомоговий Комітет (УКДК) для скитальців не був спроможний поладити усі прохання без допомоги інших добродійних комітетів. УКДК співпрацював із Всеамериканською допомогою організацією — Католицькою допомогою службою, яка діяла під патронатом Католицької церкви в Америці та з некатолицькими всерхристиянськими комітетами для біженців. У великій мірі допомагали також члени української діаспори стурбовані невідрадними обставинами, в яких виявились рідні брати. Праця усіх допомогових комітетів та поодиноких осіб — це один із кращих прикладів гуманітарного сприяння.

Як було згадано в попередній статті, УКДК особливо турбувався долею сиріт, студентів та науковців. Так як еміграційні чинники вимагали доказу того, що новоприбулі емігранти не будуть тягарем для держави, УКДК мусів підшукати спонсорів, які б заручилися та опікувалися ними стільки, скільки цього вимагатимуть обставини.

У 1946-1947 роках УКДК спроводив 57 сиріт з таборів ДП до Америки — 51-ого хлопця віком від 16 до 19 років і 6-ро дівчат. Хлопцям було дане приміщення в Семінарії св. Василя в Стемфорді, що в Коннектикуті, а дівчат поміщено в Академії сестер місіонерок, що теж у Стемфорді. Молодим хлопцям було організовано інтенсивний дво-місячний літній курс у єпархіяльній ваканційній оселі у Стратфорді, що Нью Йорку. Хлопці вивчали англійську мову та американський стиль життя. Познайомившись із здібностями та зацікавленнями кожного із юнаків, учителі курсу давали їм поради для життєвого майбутнього ви-

бору. Згодом кожного із них розмістили по домівках бажаючих спонсорів, де ними опікувалися доки на це була потреба.

УКДК продовжував інтенсивно працювати над уможливленням переселення науковців до Америки. Відповідальність за це була в руках проф. Чубатого. Він тісно співпрацював з редактором АМЕРИКИ (орган Провидіння) Богданом Катамаєм (1911-2001). Постійно в газеті появлялися статті, які подавали найновіші новини про новоприбулих емігрантів, особливо про відомих осіб, науковців, підкреслюючи важливість їхніх досягнень в науці, професіях і наголошуючи на їхніх заслугах перед рідним краєм і народом. Для прикладу подамо декілька імен. В газеті Америка поміщено інформацію про те, що до Америки прибув проф. Роман Смаль-Стоцький (1893-1969) — філолог, славіст. Він також був політично пов'язаний з урядом Західно-Української народної республіки будучи послом у Німеччині 1919 р. Комітет успішно спонсорував приїзд Михайла Осінчука (1890-1964) — відомого церковного мистця візантійського стилю. У Галичині він розмалював 12 церков. У Америці він був задіяний у розмальовуванні церков, каплиць, малюванні ікон. У нашому музеї маємо добірну збірку мистецьких творів Осінчука. Комітетові удалося також спроводити надзвичайно важливого науковця — Володимира Січинського (1898-1962) — архітектора, графіка, мистецтвознавця, археолога, автора чисельних наукових праць у галузі мистецтва та української культури. Проф. Богдан Лончина (1917-1985), батько Єпископа Гліба Лончини та отця Тараса Лончини) — педагог, романіст, католицький та громадський діяч. Його з родиною спонсорувала настоятелька сестер місіонерок в Стемфорді, що в Коннектикуті. Професор вільно

володів шістьма мовами. Для нього знайти роботу по спеціальності не було проблемою. Спершу він був професором іноземних мов в коледжі в Огайо, а згодом переїхав до Дітройту і викладав мови у Дітройтському університеті. Комітет спроводив Василя Лева (1903-1991) — мовознавця літературознавця, педагога. З 1952 по 1958 рік він викладав церковно-слов'янську мову в семінарії св. Василя в Стемфорді. Також він був активним членом Наукового товариства ім. Шевченка, де займав пост голови комісії регіональних досліджень та видання регіональних збірників.

УКДК також допоміг у переселенні до Америки ряду священників. Кожний священник, який бажав продовжувати душпастирську працю, мусів бути прийнятий до існуючої Єпархії. Священники з ДП таборів зверталися з проханням до Владики Богачевського прийняти їх до Філадельфійської дієцезії. Після отримання згоди від Владики мусів самостійно знайти спонсорство на переїзд. Для прикладу подамо лише кілька імен — отець Мирослав Харина (1909-1991), отець Ярослав Шуст (1904-1999), який був довголітнім парохом в Бріджпорті, КТ, отець Степан Сулик (1924-2021) став Митрополитом Української Католицької Церкви в Америці, отець Мирослав Любачівський (1918-2000) — пізніше став Верховним Архієпископом Української Католицької Церкви України.

Із листів аплікантів до проф. Чубатого довідуємося набагато більше, ніж тільки біографічні дані і прохання переселення. Листи ці також віддзеркалюють турботу про долю української еміграції в Америці, її розвиток та збереження національного життя. Більшість відправників листів, разом із проф. Чубатим, роздумували над необхідністю організувати інститут української культури, щоб уможливити працю над об'єктивними виданнями про Україну, українську культуру — вільно від советського впливу та викривлення. Ми читаємо про це у листуванні проф. Чубатого з Олек-

сандром Оглоблином (1899-1992) — істориком, історіографом, археографом; Зеноном Кузелею (1882-1952) — етнографом, лексикографом, журналістом; Володимиром Дорошенком (1879-1963) — літературознавцем, громадським і політичним провідником; Дмитром Дорошенком (1882-1951) — істориком; Віктором Доманицьким (1893-1962) — економістом, педагогом; Юрієм Старосольським (1907-1991) — правником, громадським і пластичним діячем; та з багатьма іншими чільними науковцями та мислителями.

Завдяки старанням та праці УКДК значна кількість новоприбулих українців поселилася в Америці після другої світової війни — так звана "третьа хвиля" еміграції. Кожний із прибулих або продовжував працю по своїй спеціальності, або набував нових знань та вмінь. У великій мірі ці емігранти також допомогли посилити членство і працю існуючих установ та створити і розвинути нові культурні осередки, щоб кожна нова генерація українців в Америці і кожна нова хвиля українських емігрантів мала джерело, яке б надихало їх національною ідентичністю. Ми успадкували від них неабиякий дарунок. Цей дарунок треба берегти і передати наступним поколінням. Третя хвиля українців в Америці запалила великий вогонь інтелектуальної та культурної діяльності. Цей вогонь потребує безперервного догляду, підсилюючи його щедрим постійним обдаруванням. Наш Музей і Бібліотека є одним із цих культурних надбань минулих поколінь. Підтримуйте щедро нашу установу! Хай кожне культурне полум'я променіє і допоможе зберегти нашу спадщину на довгі роки. "Не дайте, — як сказав проф. Чубатий — яркому полум'ю залишити по собі тільки попіл".

Любов Волинець

На світлинах: зразки діяльності УКДК з колекції Українського Музею і Бібліотеки у Стемфорді: КТ

